

“Espainiako enpresarik gehienek ikuspegi miopea daukate”

Sara de la Rica

Ekonomiako katedraduna
Euskal Herriko
Unibertsitatean eta
Ekonomia Aplikatuko
Ikasketen Fundazioko Lan
Behatokiko zuzendaria

Ekonomialari konprometitua da Sara de la Rica: “Beti interesatu zaizkit lan merkatuko kolektibo gutxiak, adibidez emakumeak, etorkinak, kontratu ezegonkorak dituzten langileak... Modu eraginkorren funtzionatzen duen lan merkatu bat oinarritzeko da gizarte aurreratu bat edukitzeko”. Ekonomiako katedraduna da egun Euskal Herriko Unibertsitatean eta Ekonomia Aplikatuko Ikasketen Fundazioko Lan Behatokiko zuzendaria, eta 25 urte daramatza lan merkatua aztertzen. Bere ustez, hauxe da lan merkatuaren erronka nagusia Espainian: “Etorkizunari begiratzen jakitea, krisiak utzi dituen orbanak baztertu gabe”. Argi du, ordea, ez dela zeregin erraza izango.

Espainiako Estatuan 18.813.300 pertsona ari dira lanean, halaxe dakar Populazio Aktiboaren azken Inkestak. Baina horietatik, 3,2 milioi beren kabuz ari dira. Zein dira lan autonomoaren erronka nagusiak Espainian? Mundu globalizatu honetan lehiakorrek izatea, erronka izugarri hori dute aurrez aurre autonomoek, eta oso zeregin nekeza da. Neurriak badu garrantzia lehiakorrek izateko eta, oro har, autonomoek edo ez dute soldatapeko langilerik edo oso gutxi izaten dituzte. Bizirik irauteko, ezinbestekoa da ondasun edo zerbitzu berritzaileak eskaintzea eta munduari nola eskaini jakitea. Ez da erraza ez bata eta ez bestea; hori dela eta, negozio bati ekiten dioten hiru lagunetatik bik itxi egin behar izaten dute bi urte baino lehen.

Europako Batzordearen arabera, enpresa txiki-ertainek eta autonomoek sortzen dute enplegu guztia-ren %73,4 Espainian. Bukatzean al dago lan egiteko molde tradizionala eta kontratu mugagabea? Egia da enpresa txiki-ertainek sortzen dituztela lau enplegutatik hiru, bai-

na logikoa da, txiki-ertainak baitira enpresen %90. Aldatzen ari dira lan arloko beharriak, eta langileek eta enpresek aurrea hartu behar dute zaharkituta ez gelditzeko. Lan arloan txandatzeko edo errotazio gehiago izango da orain arte izan dena baino, baina enpresak jabetu dira talentua erakarri eta atxiki egin behar dutela.

Zenbaitek dio, ekintzailetzaren aldean, nork bere kabuz lan egiteak mugatu egiten duela esperientzia, lotu egiten duela sormena eta geldiarazi lan arloko garapena. Iku-si egin behar lan hori nolakoa den. Sormenari eta berrikuntzari zabalik dauden enpresetan, egitura horizontalagoekin-eta, langilea izan daiteke sortzailea eta bilakaera egokia eduki lan arloan. Baina enpresa hierarkizatuagoetan baietz esango nuke, langilea zeregin batzuetan sailkatzen da normalki eta zailagoa izaten da sormena lantzea. Zalantzarik gabe, lehenbiziko motako enpresetarantz jotzea eskatzen du etorkizunak.

Lanean diharduten bost lagunetik ia bat autonomoa da gaur egun (%17). Zer-nolako ondorioak izango ditu aldaketa horrek? Autonomorik gehienak beharrik bultzatuta ari dira erregimen horretan Espainian, eta ez eurek hala erabaki dutelako. Krisi garaian, kalera joan den langile askok ez du beste aukerarik ikusi autonomo egitea eta negozio txiki bat jartzea baino. Baina negozio horietako gehienak ez dira errentagarriak eta ez dira izango: autonomo gisa arrakasta izateko, kudeaketa gaitasunak behar dira, eta horretaz gain, ausardia, izaera berritzailea eta nazioartearen eza-gutza ere bai. Gure gizarteak, ordea, gazteei ez dizkie transmititzen gisa horretako gaitasunak, ez etxean eta ez hezkuntza sisteman ere. Eta horiek gabe, zintzoki esanda, arrakasta izateko aukera gutxi ikusten diet autonomoei.

Zure iritziz, zein da lan arloko arazo nagusia Espainian? Bi erronka ikusten ditut: alde batetik, lan arloko beharriak aldakorrei erantzun bat ematea oso globalizatua eta digitalizatua dagoen mundu batean, non makinak osagarri izan behar duen langileak. Eta bigarren erronka da ez bazterrean uztea krisi garaiko galtzaile handiak, lana galdu duten horiek eta luzaroan langabezian daudenak, bi milioi badi-ra-eta dagoeneko. Erronka da etorkizunari begiratzea, bazterrean utzi gabe krisiak eragin dituen orbanak. Eta ez da erraza, sinetsiez adaztu.

Langabezia egoera aldakor honetan, zeina sasoiko lanari lotua dagoen hein handian eta teknologia berrien erritmo erogarriari lotua, abiadura handian ari da aldatzen lan mundua. Lan arloan eta lan jardueran, zer-nolako eredu ari gara sortzen? Lan arloan bi eredu bizi dira elkarrekin: nazioartera begiratzen duten eta, ondorioz, lehia izugarrian ari diren enpresetan sortzen dena; eta enpresa gehienbat txikiena, oraindik ere tokiko merkatutik bizi direnena. Lehenak saiatzeko dira talentua erakartzen eta atxikitzen, begiak zabal-zabalik daukate kanporako eta badakite giza kapitala dela beren arrakastaren sekretu handia. Baina Espainian, zoritxarrez, gutxiengo dira horiek, eta enpresarik gehienek oso ikuspegi miopea daukate. Krisiak aukera eman du oso lan baldintza txarrak ezartzeko, baina benetan uste dut oker dabiltzala.

Krisiaren garairik txarrena pasatu dela iruditzen al zaizu? Berriz enplegua sortzen hasiko al da Espainian? Krisi garaiko enplegu galtzea pasatu da. Berriz ere jarduerara sortzeko fasean gaude nabarmen, baina ez badugu lehiakorrek izateko apustua egiten balio erantsi handiko sektoreetan, I+G+B arloan inbertsioa eginez, enplegu prekarioa ekarriko du jarduerara handitzeak.

➔ www.consumer.es

